Број 146 У Новом Саду, у среду 7. (20.) јула 1910. Година XLV

„Застава“ излази сваки дан двапута, а недељом свецем и данима иза недеље и свеца једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље за један месец 2 круне 70 пот. а за три месеца 8 круна.

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ.

ЗАСТАВА

Јутарњи лист.

За огласе плаћа се 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Уредништво »Заставе« је у кући г. Ј. Чавића Администрација »Заставе« налази се у кући где је Милетићева штампарија у главној ул. бр. 28

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ

Шта је ново?

VI.

Ви ваљда знате, ко су то „мали самостали?“ То су браћа оних „великих самостала.“ Велики самостали имају гнездо у Загребу, а гнездо малих самостала је у Великој Кикинди.

Ти мали, кикиндски самостали звали су се прво алмажани, па онда „српска странка“, па кад су и то име упрљали, онда су се прозвали „независни Срби“, а сад се зову „независне демократе.

Између великих и малих самостала није никад било велике разлике Велики самостали служили су патријарху Георгију, мали самостали служили су владици Летићу. Велике самостале помагали су увек људи хрватско-славонске владе, мале самостале помагали су увек људи угарске владе. И једни и други били су најамници и измећари најобичније врсте; и једни и други били су научени да живе под туђим реповима, а најрадије под калуђерским. — Но и једни и други нису имали никад ни мрве стида, ни трунке срама. Слагати им је било као другима попити чашу воде, оклеветати човека било им је толико, као другоме назвати: Добар дан.

И за дивно чудо! У исти мах, скоро у исти дан, кад су велики самосталци добили ногу, добили су ногу и мали самосталци. Но право рећи, то и није случај. То је Куен. И велики и мали самостали не само да су били власнични подрепаши, него су ишли у том — и даље. Али су волели да се граде демократе, самостални, као да лете небу под облаке. И волели су јавно да се граде бољи, но што су њихови господари

А то, видите, Куен неће да трпи. Он је њима подвикнуо: Нећете се ви више градити славни на мој рачун! Хоћете да живите и да се храните под мојим репом, а јавно да се уздижете надамном. Та нисте ви бољи од мене, ви сте гори. Нисте ви моји господари, него ја ваш. И онда удри ногом по оним великим загребачким самосталцима.

Ето, то исто се догодило малим самосталцима. Само они нису имали посла са баном Томашићем. Они су имали посла само са господар Марком Богданом. Њима је дошао Марко Богдан, па им је казао: Ја сам вас бирао и подржавао и хранили сте се под мојим репом. Тај мој реп, под који сте се ви подвлачили, не би био толико топал и мастан, да се ја нисам подвлачио под владин реп. А ви сте то добро знали. Али сте се градили јавно светли, као да живите на чистом божјем зраку. И хтели сте још да се надносите надамном ви, који сте из треће руке примали владину милостињу. Сиктер!

И Марко Богдан иступио је прошле недеље из странке „малих самостала . Само је био и он паметнији од њих. Прво је пустио да ти уображени политички блесани помогну избор његовог брата Живка. А кад је Живко ушао у угарски сабор, био је два дана у клубу и уговорио с Куеном, да истерају кикиндске подрепаше испод свог репа и не дају им да се и даље хране тамо, где су се до сад хранили. Него нека признаду Куена и његову владу отворено као Живко и Марко, и онда могу опет доћи. А и њих неће примити све. Неће примити оне, који само једу и то много једу, а нису ни у стању да вуку путење.

Дакле, и мали подрепаши претрпеше исту судбину као и велики.

* * *

Прекјуче раскрстио господар Марко Богдан са малим самосталима а они већ јуче јављају, у „Српском Гласу“, како неће више излазити два пута недељно, него само једаред. И моле „сваког да плати дугове, јер су се са г. Марком Богданом раскрстили, па треба да закључе досадање рачуне“.

И ти бедници су се до јуче хвалили, како ће њихов лист излазити сваки дан. Па то и јесте оно! Живко и Марко да им набављају од владе и с других страна новаца, да их помажу и бирају, а самосталци да се јавно боче као неке демократе. Нема тога под Куеном. Он ће вам дати новаца за дневни лист, и бираће вас свуда, али прво да признате њега и све куеновске свеце, и уздижете јавно његову славу, па тек онда можете опет уживати благодати његовога репа.

Па ово и није баш тако страшно ни са великим ни са малим самосталцима. Бацили су их на врата, они ће ући на прозор. Ући увек, кад год их затребају. Јер ко се годинама научио да живи под владичиним и владиним репом, тај не може више живети на слободном зраку. Увућиће се они опет, само ће престати да каде онај реп, који их храни. Исто као и велики самосталци.

Само неке од њих неће пустити натраг господин Томашић и господар Марко. Они ће сад у једну руку зобницу, а у другу камџију Па ко тури главу у зобницу, мора се после добро бечити и заигравати да не осети камџију.

Оставка бана Томашића.

У јучерањем броју „Заставе“ смо изнели, како је дошло до оставке хрватско-славонског бана Томашића Угарски министар председник Куен и бан Томашић траже, да се хрватско-српска коалиција развеђе и да се онда образује једна јединствена владина странка, каква је некада била такозвана „народна странка“ Куенова. Али у ту странку да прими Куен и Томашић само оне, који им се свиди.

Хрватско српској коалицији, бар некојим њеним члановима, мало је зазорно, да образују и уђу у таку странку. Зазорно им је, не што осећају зазор, стид, него што се боје, да ће потпуно изгубити сваки углед у народу, кога и онако имају већ врло мало. И када су повукли били већ све своје такозване захтеве и пристали на све, што Куен и Томашић од њих захтевају, закачили се једино за оделног предстојника Араницког, који је још заостао од Раухове владе. Хтели су, да се погађају. Искали су, да се само Араницки умирови. Попустили би и ту, али под условом, да не морају образовати и улазити у нову странку која би била оно исто, што је била стара Куенова странка.

Али се преварили. Куен и Томашић неће да се погађају с њима. Они траже безусловну послушност Хрватско - српска коалиција не сме тражити ни шта. Мора остати и оделни предстојник Араницки. А морају и образовати и ући у једну јединствену Куенову странку, у коју ће Куен и Томашић примити само оне, који им се свиде.

И биће тако. Понеки од коалиције можда ће отпасти, али већина испуниће послушно и тај захтев.

Сви гласови, које ниже сапћавамо, сведоче о томе.

*

Угарски министар председник Куен Хедервари изјавио је пред новинарима ово:

Услед одлуке хрватско-српске коалиције бан Томашић ми је још јуче предао оставку. У тој ствари ће сада за неколико дана наступити застој, јер ћу ја тек кад се заврши адресна расправа у угарском сабору ићи у Ишл, да поднесем краљу банову оставку. По себи се разуме, да не могу знати, шта ће краљ одлучити, али држим, у колико познајем положај, да краљ банову оставку неће уважити. Ја ћу бар предложити краљу, да оставку бана Томашића не уважи. Оделног предстојника пак Араницког нећемо отпустити. Видим, да хрватски посланици не наводе баш тачно одредбе у пакту.

*

„Гласовити политичар“ у хрватско српској коалицији, један од вођа Прибићевићевих самосталаца, Шандор Поповић, рекао је сараднику „Драве“, да он и Василије Муачевић нису били на оној седници, на којој је хрватско-српска коалиција закључила, шта да одговори бану Томашићу. И када су чули, да је коалиција одговорила бану тако, да га је приморала да поднесе оставку, то их је у највећој мери болно дирнуло и запрепастило. Из овог положаја треба по сваку цену наћи излаза и треба учинити све, да бан Томашић остане на своме положају. — Они, Срби самосталци, неће и не траже судара са владом. Много спомињану споменицу није саставила самостална странка, него Милан Ројц, који међутим са својим захтевима у ек остаје сам. Он, самостални вођа, не одобрава онај одговор коалиције и уверен је, да велика већина у коалицији не може и неће пристати на тај одговор.

То је „стојалиште“ самосталне Прибићеве странке и већине у коалицији, које је тако искрено обелоданио Шандор Поповић, на велики једа другова му.

*

Најновији гласови из Бечa, који су стигли у Љубљану, говоре, да краљ неће усвојити оставку бана Томашића. Угарски министар председник Куен Хедервари саветоваће краљу, да распусти хрватско - славонски сабор. Нови избори спровешће се у ловинку, да се и у Хрватској и Славонији створи „странка рада“ (Куенова странка). У Бечу и Будимпешти су тврдо уверени, да ће Томашићу поћи за руком да на изборима са вешто израђеним „програмом рада“ створи велику већину.

*

Ови извештаји јасно говоре у прилог напред изложеног нам мишлења.

Промена код кикиндског »Српског Гласа«.

Кикиндски Српски Глас“ јавља, да ће се његове госе и опет звати друкчије но досад. До сад је „Српски Глас“ био лист независних рба, сад ће се звати „лист демократских Срба“.

Ти независни Срби обрукали су се, јер су потајно радили за Живка Богдана, куеновца, у старо бечејском срезу, а за Ристу Телечког у Кикинди. Па сад дај да мењају име.

Још јавља „Српски Глас“, да ће од сад — излазити само једаред недељно, јер их је оставио Марко Богдан. Дакле, види се, ко им је давао новаца, управо преко кога су ишли новци.

У уводном чланку се жали „Српски Глас“, како је хтео да привуче млађе људе, но није могао; није могао да створи ни демократску странку. (Ваљда са владиком Летићем и са његовим затуљеним клерикалима?!) А сад га је напустио и Марко Богдан. Страшно кука „Срп-

ски Глас“. Само каже да је у сузбијању радикала имао и он заслуге. Шта све ти људи неће себи уобразити! Та њихова памет био је Живко, њихова снага Марко; Марка и Живка помагале су власти, а властима је заповедао Куен. Оно неколико блесастих бедника немају сами никог уз себе. Што је човек глупљи, тим је већма уображен. И кад ти уображени блесани увиде, да сами не могу ништа, опет ће пасти на Марков праг и Живков реп, па ће и даље мислити да за њима иду сви они, који на жалост иду за владом. „Српски Глас“ или ће липсати или ће се сасвим по пропису поклонити влади и онда може излазити и — дневно.

Босна и Херцеговина.

У сабору Босне и Херцеговине води се расправа о буџету. Ту је згоду употребио Хрват др. Сунарић, и доказивао на дугачко, како владари угарски никада нису имали нити имају икаква права на Босну и Херцеговину као краљеви Угарске, већ само као краљеви Хрватске. Босна је стајала под скиптром хрватских краљева и Хрвати је траже на основу хрватског државног права. — Србин др. Стојановић тражи за Босну и Херцеговину потпуну државну самосталност. Наглашује културну заједницу Срба Босне и Херцеговине, са свима осталим Србима и Словенима. Босна као засебно тело са самосталном управом, оснажиће дуализам, јер би таме нестало оне јабуке, због које су настајале и трају толике свађе између Беча и Будимпеште. — Муслиман др Мурат Шарић усваја наводе Стојановићеве, а жестоко се обара на хрватско државно право. Тражи такођер државнички потпуно самосталну Босну и Херцеговину.

Разоружавање Арнаута.

Како најновије вести из Цариграда јављају, разоружавање Арнаута успешно напредује у толикој мери, да ће за који дан бити пуштени својим кућама 20 хиљада турских војника, који данас разоружавају Арнауте у Македонији и Старој Србији. Има вест из Солуна, да турски војни заповедник Торгут паша врло одлучно поступа против Арнаута. Више угледних Арнаута, који су порицали, да у својим кућама имају скривена оружја, сам је својом руком ископао. Ова одлучност Торгут паше уродила је плодом. Војници се угледају на свог заповедника, те поступају против Арнаута врло одлучно. У самом Дебру разорили су 26 арнаутских дворца, у којима је било скривено оружје. Арнаути виде да се војска не шали, те предају оружје. Да ли су ове цариградске вести тачне и исправне, то је тешко рећи, јер је лако могуће, да још данас стигну вести, које противно сведоче. Турске вести не јављају ништа о прогонству и злостављању Срба у Турској, већ се хвале само разоружањем Арнаута. Међутим све друге вести тврде, да турске власти и турски војници немилостиво прогањају Србе још и дан данас.

Критско питање

Бечки листови огорчено пишу против грчких листова. Грчки лист „Кронос“, а по њему и други листови, донеше, како је бечка дипломација измислила и протурила вест, да ће се Грчка припојити Италији, ако грчки краљ Ђорђе буде свргнут са престола. „Кронос“ вели, да је бечка дипломација зато измислила и протурила ту вест, да изазове пометњу и тзавице у добрим односима између Грчке и Италије. Завршује, како се несумњиво показало, да бечка дипломација у сваком важнијем питању заузима становиште против интереса Грчке. Бечки листови у стају у одбрану бечке дипломације, нападају писање грчких листова, али не покушавају да докажу неоснованост њиховог писања.

Догађаји у Турској.

Јављају из Цариграда: Грчка влада на тражење објашњења од стране турског посланика у Атини о мешању Грчке у критско питање, одговорила је, да је своје савете Крићанима чинила по жељи великих сила. Дипломатски и портини кругови тврде, да порта неће код великих сила чинити никакав нов корак, у погледу критског питања, те неће ни одговорити на последњу ноту сила заштитница. Порта ће чекати даље развиће положаја на Криту.

„Сабах“ јавља, да је један марински официр послан у Немачку да прегледа „Дреднот“ који Турска хоће да купи. Куповна цена мора бити положена у готовом новцу из депозита бившег султана Абдул Хамида, који се налази код Немачке банке. — Сајид, председник сената, саопштио је „Сабаху“ да је добио једно писмо без потписа, којим му се прети смрћу, ако бар пети део свога имања не буде дао као прилог своју за флоту.

Тврде, да је истрагом утврђено, да скоро откривени тајни комитет има много веће размере, но што се мислило и да су двадесет посланика парламента чланови тајног комитета. Али влада нема доказа, да их може ухапсити. „Танин“ побија вест париских листова, да тобож министар финансија води преговоре у Паризу о зајму од 250 милиона. У Бруси је такође откривен тајни комитет. Ухапшена су два лица.

Сиромашак изгубио новац.

Нема једне руке. Сиромашан. Има деце. Зове се Танасије Исаковић. Новосађанин. Ратар. Него тај сиромашак имао је уштеђевину. Као оно беле паре за црне дане. Штедио је да му се нађе ако би невоља кућу му задесила. Те тако прошле недеље ишао је бригом и послом и носио је уз себе 130 форинти, или две стотине шездесет круна. О, да велико благо за сиромашна човека! Дакле, тај Новосађанин, Танасије Исаковић, који нема једне руке, који је сиромашан, а има деце, ишао је у недељу пре подне око 9 сати Ћурчијском улицом те пред касапницом у близини Раде крчмара, деси му се ништа друго већ то да изгуби 13 форинти. Сиромашни Танасије Исаковић изгубио је на улици 130 форинти. — Шта сад? Па то сад, да се тај сиромашни Исаковић узда, да је добар човек нашао онај новац Добар човек неће дирати у туђе. А ако је добар човек нашао Исаковићев изгубљени новац, узда се да ће му тај добар човек новац вратити Ратар, а сиромашни Исаковић уз то моли, да му онај, који је нашао новац, врати. А онај, који је нашао и буде вратио, наћи ће души места и учиниће, да му доброту сиромашни Исаковић никад заборавити неће

Мора се женити.

Недавно изгубио је своје место будимски рабинер и то просто зато што се није женио. Рабинера дра Функа изабере јеврејска општина још 1908. године, али са примедбом, да се за годину дана мора оженити Али рабинер или је заборавио или није хтео да се ожени, и пошто је и за казано време прошло, то општина изабере на његово место рабинера дра Јулија Велесца. Др Функ се на то тужио будимпештанском варошком већу и молио, да га ставе опет у звање. Но веће одбије молбу рабинерову и тако је изгубио своје место, што се није хтео оженити.

Војници лопови.

У Великом Варадину су у последње време извршили војници 101. регементе више крађа. Пре неке ноћи напали су на једног капетана 37. регементе и хтели га покрасти. Но капетан се бранио и на његово запомагање дође и патрола и избави капетана од нападаја војника. Капетан је тешко озлеђен пренет у болницу. Нападаче су ухапсили и предали војној власти.

Време

Према телеграфском извештају од 6. јула може се очекивати променљиво, на много места киша, ветровито.

Одговорни уредник
Константин Брадваровић.

Трговина.

Будимпешта, 6 јула 1910. г.
(Брзојавни извештај).

Готова роба.

Пшеница прве каквоће 14 к. 30 п. до 14 к. 80 п.
Пшеница средње каквоће 14 к. 05 п. до 14 к. 20 п.
Јечам за храну 12 к. 70 п. до 13 к — пов.
Јечам за кување пива 12 к. 60 п. до 12 к. 80 п.
Зоб прве каквоће 14 к. 60 п. до 15 к. 45 п.
Зоб средње каквоће 14 к. 20 п. до 14 к. 50 п.
Кукуруз домаћи 11 к. 10 п. до 11 к. 25 п.

Ковач и машиниста
34 год. стар јак и здрав,
ТРАЖИ МЕСТО
где на спахилуку (пустари) са својом породицом, радим пољопривредни еки алат, мчшине, плугове, кола коње поткивам и т. д.
Обратити се
K. M Fö utcza 41 száam, Kis Pest.
912 1—1

Лазар Дунђерски
мушки кројач у Новом Саду, Ћурчинска улица потребује 4—5
ДОБРИХ РАДЕНИКА.
Ступити могу одмах.
9.1 1—3

ЈЕДНА ПЕКАРИЈА
потребује способног вештог, само сталног
ПОМОЋНИКА,
који разуме добро лебац месити и пећи. Зарада месечао 130—140 круна. Исти може и као ортак или на своје име преузети, без капитала уз погодбу.
Адреса у администрацију „ЗАСТАВЕ“. 876 3—3

КУЋА НА ПРОДАЈУ
у Новом Саду, Ченејској улици број 20. За услове упитати у истој кући. 890 1—3

Фотографска радња Светозара Лазића
У Иригу,
потребује једног самосталног радника за све послове способног.
873 3—3

Издаје се
од септембра о. г. у Иригу
дућан са штелажима
у коме већ 21 годину води мануфактурну радњу Дина Седмаков, који се сада повлачи у приватан живот. Дућан је на најживљем месту у главној улици у Тителу. За ближе упитати
Фрању Шпири
872 4—4 Тител.

4 до 5
опанчарских момака, могу одмах у радњу ступити, посао сталан зими и лети, плата од 12—16 новч. Само варгу шијем.
Пера Драгић
891 2—5 Сента, Zenta.

Тражи се КОМПАНИСТА
за једну 50. год. постојећу мануфактурну радњу, која прави 120.000 круна обрта. Исти треба да има 25—30.000 круна капитала. 854 2—3

ПАПУЧАРСКА РАДЊА Косте Цветковића
У ОСЕКУ
потребује ДВА ПОМОЋНИКА првенство имају они, који могу одмах ступити. Плаћа се од пара. Место стално. 849 3—3

За моју трговину шпецераја, деликатеса, фарбе и кратке робе
требам 2 шегрта
који могу одмах ступити.
Љубомир Стефановић
843 2—3 Вршац.

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.